

Дослідження фармацевтичного забезпечення хворих на діабет II типу в умовах пандемії COVID-19

Подколзіна М.В., Милюк О.С., Черкаська О.Ю.

*Національний фармацевтичний університет,
Кафедра організації та економіки фармації (м. Харків, Україна)
marysea2006@ukr.net*

Цукровий діабет 2-го типу – це хронічне ендокринне захворювання, що характеризується порушенням регуляції рівня цукру в крові і відсутністю нормального «сприйняття» інсуліну органами і тканинами організму. Хворі на цукровий діабет 2-го типу становлять близько 90% від загальної кількості захворілих на діабет.

Цукровий діабет посідає третє місце у світі після серцево-судинних і онкологічних захворювань. За різними джерелами, у світі налічується від 120 до 180 млн. хворих на діабет, що складає 2-3% від усього населення планети. Поширеність цукрового діабету вже давно набула масштабів так званої неінфекційної епідемії.

Захворюваність на цукровий діабет носить сімейний характер, і ризик захворіти становить 40%, якщо хворіли близькі родичі, - якщо батько хворів на цукровий діабет, ймовірність, що захворювання виникне у дитини досягає 50%, і 35% – якщо хворіє мати.

Це небезпечне захворювання призводить до таких ускладнень як ураження серцево-судинної системи, нирок і сітківки очей (ретинопатія). Приблизно 65% смертей від цукрового діабету відбувається внаслідок інфаркту міокарда або інсульту. Хронічна гіперглікемія призводить до підвищення осмотичного тиску і пошкодження стінок судин (ангіопатії). При діабетичній мікро-й макроангіопатії порушується проникність судин, підвищується їх ламкість, розвивається схильність до тромбозів і атеросклерозу. Ураження нирок при цукровому діабеті (діабетична нефропатія) є одним із факторів розвитку хронічної ниркової недостатності.

ВООЗ прогнозує збільшення числа хворих на діабет у світі на 122% протягом найближчих 20 років (з 135 до 300 мільйонів). Останні роки спостерігається значне «омолодження» цукрового діабету II типу та зростання його захворюваності серед дітей.

Лікарі віднесли хворих на діабет 2 типу до «групи ризику» у зв'язку із пандемією COVID-19. Для осіб з серйозними хронічними захворюваннями, включаючи діабет, характерно більш важкий перебіг захворювання та високий ризик виникнення ускладнень. Тому пацієнтам з ЦД слід строго дотримуватися всіх загальних правил профілактики захворювання COVID-19, а також прийняти ряд спеціальних заходів щодо профілактики і плану дій при захворюванні COVID-19:

- стежити за достатнім споживанням рідини;
- регулярно приймати антидіабетичні лікарські засоби за призначеною лікарем схемою;
- знизити фізичні навантаження, більш уважно стежити за раціоном харчування, в першу чергу, споживанням легкозасвоєваних вуглеводів і жирів;
- проводити самоконтроль глюкози і стежити за відповідністю результатів самоконтролю цільових показників глюкози крові, рекомендованим лікарем;
- підготувати список всіх лікарських засобів із зазначенням дозувань і витратних матеріалів, необхідних для лікування діабету;
- доповнити список контактними номерами телефонів для зв'язку з працівниками закладу охорони здоров'я (поліклініки або диспансеру);

- переконатися, що у хворого вдома є запас як мінімум на 1 місяць медикаментів, включаючи препарати, що знижують рівень глікемії, і інші призначені ЛЗ.

Зважаючи на наведені дані набуває гостроти питання забезпечення хворих на діабет 2 типу необхідними ліками та важливість відповідної уваги провізорів до цієї групи пацієнтів.

Було вивчено наявність гіпоглікемізуючих ЛЗ в аптеках Харківської, Сумської та Дніпропетровської областей. Встановлено, що в аптеках наявні препарати для лікування цукрового діабету II типу, котрі входять до 5 фармакологічних груп, а саме: Бігуаніди, Бігуаніди + інгібітори ДПП-4, Бігуаніди + похідні сульфонілсечовини, Інгібітори ДПП-4, Меглітиніди, Бігуаніди + Сульфаніламід та Бігуаніди + Ситагліптин, всього 12 МНН. При цьому в усіх аптеках, були присутні по 2-3 торгові назви тих ЛЗ, що входять до Переліку за програмою «Доступні ліки».

За результатами аналізу асортименту ЛЗ для лікування діабету 2 типу за країною-виробником виявлено, що з 62 найменувань антидіабетичних лікарських засобів, які були в наявності в аптеках Харківської, Сумської та Дніпропетровської областей протягом досліджуваного періоду, найбільші долі займають препарати українського виробництва 33%. Також велику частку склали ЛЗ виробництва Німеччини - 20%. Доли інших країн суттєво менші, так доля ЛЗ вироблених у Франції склала 12%, США – 11%, Туреччина, Індія, Польща, Аргентина, Данія, Ізраїль, Італія займають частки менші 5 %.

В результаті аналізу асортименту гіпоглікемічних ЛЗ за групами встановлено, що найбільшу частку склали ЛЗ групи бігуаніди - у чистому вигляді та у комбінації з іншими групами 53% та 18% відповідно; ЛЗ групи похідні сульфонілсечовини склали 24% від загального асортименту лікарських засобів гіпоглікемічної дії. Найменші долі склали ЛЗ груп тiazолідиндіони – 3%, інгібітори ДПП-4 – 2,5% та меглітиніди – 1% асортименту ЛЗ.

Аналіз асортименту гіпоглікемічних ЛЗ за МНН показав, що в аптеці переважають препарати метформіну - у чистому вигляді 53% та у комбінаціях 18% препаратів. Лікарські засоби на основі глімепіриду склали 9%, глібенкламід 8% асортименту. Препарати на основі інших діючих речовин (гліквідону, репаглініду, саксагліптину, ситагліптину) займають в цілому 3,5% від загального асортименту досліджуваних ЛЗ.

Таким чином встановлено, що в аптеках Харківської, Сумської та Дніпропетровської областей наявні ЛЗ для лікування цукрового діабету 2 типу, що містять усі рекомендовані МНН, у т.ч. за програмою «Доступні Ліки». За період жовтень-листопад 2020 року спостерігається «вимивання» гіпоглікемізуючих ЛЗ імпортного виробництва та періодична їх відсутність в асортименті аптек, наприклад таких препаратів як Глюкофаж табл. в/плів. оболонкою № 30 (різні дозування), Мерк Санте, Франція/Мерк, СЛ, Іспанія; Глюкованс табл. 500мг/2,5мг №30, Мерк Санте с.а.с., Франція для Нікомед Австрія ГмбХ, Австрія, Франція/Австрія; Онгіза табл. 5мг №30. Високовартисні інгібітори ДПП-4, аналогів яких не виробляють українські підприємства: Bristol-Myers Squibb Company, США та Янувія табл. №28 (різні дозування), MERCK SHARP & DOHME ІТАЛІЯ. Така ситуація пов'язана з дещо підвищеним попитом на гіпоглікемізуючі ЛЗ, хворі створюють запас вдома на випадок перебоїв з постачанням аптек. Також ми відмічаємо підвищену увагу дистриб'юторів до поставок ЛЗ антибактеріальної дії, НПЗЗ та прямих антикоагулянтів, вітамінів Д, С, препаратів цинку, які є рекомендовані лікарями для профілактики та лікування COVID-19 амбулаторно при легкому перебігу захворювання.